

**" Evde Sağlık Hizmeti Alan Yatağa Bağımlı Kişilerin Bakım Veren Aile Üyelerine,
Bakıma İlişkin Verilen Eğitimin, Hasta ve Bakım Veren Açısından Değerlendirilmesi"
İsimli TÜBİTAK Projesi (No: 213S075)**

Nüfusun yaşlanması, özürllük ve kronik hastalıkların dünyada ve ülkemizde giderek artması evde bakım hizmetlerine olan gereksinimi artırmaktadır. Dünyanın her yerinde sağlık hizmeti kullanımının ve dolayısıyla maliyetlerin artması, hastaları evde tedavi etme trendinin ve gerekliliğinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Evde sağlık ve bakım hizmetleri; bireyin sağlığını korumak, yükseltmek, yeniden sağlığına kavuşturmak amacıyla sağlık ve sosyal hizmetlerin profesyonel düzeyde veya aile bireyleri tarafından bireyin kendi evinde veya yaşadığı ortamda sunulmasıdır. Bu anlamda evde sağlık ve bakım hizmetleri genel olarak, kurum bakımının yerini alan, sağlık kurumlarında kalış gereksinimini azaltan ya da geciktiren hizmetler olarak ifade edilmektedir.

Evde bakım hizmetleri ile; hastanın yaşam koşulları değiştirilmeden uygulanan tedavi ve bakım süreci ile yaşam kalitesinin olabildiğince artırılması, bağımsızlık düzeyinin artırılması, hastanede uzun süre kalma sonucu ortaya çıkabilecek hasta ve aileye ait fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunların azaltılması gibi faydalar hedeflenmektedir. Bu anlamda; ülkemizdeki kültürel değerler ve verilen sağlık hizmetlerinin yapısı, aile bakımının; hasta, ailesi ve sağlık bakım maliyetin azalması açısından pek çok faydası bulunmaktadır. Buna karşılık, özellikle yatağa bağımlı hastasına bakım veren aile bireylerinin, bakım vermeye ilişkin bilgi eksiklikleri, hem bakım verenlerin hem de bakım alanların olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle evde sunulan bakımın kalitesini artırmaya yönelik çalışmalar yapılarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Son yıllarda evde bakım hizmetleri uygulamalarında "transmural" bakım kavramı ön plana çıkmaktadır. Transmural bakım, hastanın gereksinimlerine odaklanmış, sorumlulukların paylaşılmasına dayalı olarak genel ve özel bakıcıların da eşgüdümünde ve uyumunda sağlanan bakımdır. Bu bağlamda bakım verenlerin eğitim ile desteklenmesi çok daha büyük önem arz etmektedir.

Ülkemizde, Sağlık Bakanlığı tarafından 2010 yılından beri "Evde Sağlık Hizmetleri" verilmektedir. Buna karşılık profesyonel bakım vericilerin sayısı istenilen düzeyde değildir. Yedi gün 24 saat hastanın bakımını üstlenen aile bireyleri de bakım verme rolüne yeterince hazırlanamadığı için, sonuçlar istenilen yeterlilikte değildir. Bu proje evde sağlık hizmetlerinde bu boşluğu doldurmak, ülkemizde evde sağlık hizmetlerinin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla planlanıp gerçekleştirilmiştir. Finansman için 2013 yılında TÜBİTAK'a

başvuruda bulunulmuş ve **araştırma projemiz, TÜBİTAK tarafından 2014-2016 Tarihleri arasında 213S075 numaralı proje olarak desteklenmiştir.**

Projenin Genel Amacı: Yatağa bağımlı hastaların aile bakım vericilerine Ausubel'in sunuş yoluyla öğretim stratejisi kullanılarak uygulanan eğitim modülünün, hasta ve bakım veren açısından değerlendirilmesidir.

Projenin Özel Amaçları ise;

- 1) **Aile bakım vericilerin ihtiyacı olduğunu düşündüğümüz sağlık ve bakım konularında bilgisini arttırmak, ilgisini çekmek , duyarlılığını arttırmak,**
- 2) **Aile bakım verenlere yönelik hazırlamış olduğumuz eğitimlerin yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmak amacıyla, evde bakım veren hasta yakınlarına yönelik eğitim web sayfası hazırlamak,**
- 3) **Evde sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine ve literatüre bilimsel katkıda bulunmaktır.**

Evde bakım veren aile bireylerinin bilgi ve gereksinimleri dikkate alınarak 213S075 nolu ve " Evde Sağlık Hizmeti Alan Yatağa Bağımlı Kişilerin Bakım Veren Aile Üyelerine, Bakıma ilişkin Verilen Eğitimin, Hasta ve Bakım Veren Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı TÜBİTAK projesi kapsamında bakım veren aile bireylerine yönelik "**Evde Sağlık ve Bakım Rehberi**" profesyonel bir ekip tarafından hazırlanmıştır. Bu rehberde; bakım verenlerin en çok ihtiyaç duyduğu konular ve proje amacı göz önünde bulundurularak, evde bakıma ait genel konulara, kronik hastalıklar, özel durumlar ve spesifik evde bakım konularına yer verilmiştir. Yine "Evde Sağlık ve Bakım Rehberi" içinde yer alan tüm konular uzman bir ekip tarafından on-line eğitim videoları olarak da hazırlanmış olup, " <http://antalya.evdesaglik.saglik.gov.tr/> " adresinden bakım veren aile bireylerinin kullanımına sunulmuştur.

Projemiz Kapsamında Yapılan Temel Faaliyetler;

- 1) Araştırma projemizde görev alan Atatürk Devlet Hastanesi ve Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Evde sağlık birimlerinde çalışan 21 sağlık personeline 30 saatlik "Evde Sağlık Hizmetleri Eğiticilerin Eğitimi Programı" hazırlanarak Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğretim üyeleri desteği ile 11-15.08.2014 ağustos 2014 tarihinde sunuldu. Bu iki hastanenin evde sağlık çalışanları sertifikalandırıldı.

2) Personel eğitiminin akabinde, belirtilen iki hastanenin evde sağlık birimlerinde kayıtlı yatağa bağımlı hastalardan randomize yöntemle kontrol ve çalışma gurubunun örnekleme yapılmıştır. Bakım veren ve alanlardan onam alarak araştırmamızın ön testler alınmıştır.

3) Şubat 2015' te çalışma gurubunda bulunan aile bakım vericilerine, "Bakım Verenlerin Eğitimi Programı" hazırlanıp ilgili hastanelerin konferans salonlarında 20 saatlik yoğun bir eğitim programı planlanıp sunulmuştur. Eğitime katılan hasta yakınlarına katılım belgesi verilerek belgelendirilmiştir.

4) Aile bakım vericilerinin eğitiminden 3 ay sonra son testler alınmıştır.

5) Araştırma sonuçları, 02-06 Aralık 2015 tarihleri arasında Antalya da düzenlenen "Uluslararası Sağlık ve Sosyal Hizmetler Zirvesi" kapsamında olan 4. Uluslar Arası Evde Bakım Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

6) Evde Bakım veren hasta yakınlarına yönelik web sayfası hazırlanmıştır. Web sayfası içeriği; konusunda uzman akademisyenlerimizin desteği ile eğitim videoları ve yazılı dokümanlar olarak hazırlanmıştır.

7) Projenin tüm çıktıları final raporu olarak hazırlanmış ve TÜBİTAK Sağlık Bilimleri Araştırma Destek Gurubu ile paylaşılmıştır. Araştırma çıktıları akademik platformlarda da paylaşılmaktadır.

Proje ile Antalya'da evde sağlık hizmeti veren sağlık personelinin ve evde hastasına bakım veren aile bireylerinin eğitimi yapılmıştır. Yüz yüze yapılan eğitim programlarının yanında destekleyici yayınların olması (hasta ve yakınlarına yönelik hazırlanan eğitim web sayfası, eğitim videoları, yazılı dokümanlar) projenin en önemli katma değerleridir. Proje kapsamında hazırlanan on-line eğitim materyallerinin kullanıma açılması ile diğer illerdeki hasta yakınlarının da aradığı bilgiye ulaşması hedeflenmiştir

Projemizin çıktıları kapanış konferansı ile paylaşılmış olup; ülkemizde ve ilimizde evde sağlık hizmetlerinin gelişimine katkı sağlayan önemli bir proje olduğu düşünülmektedir. Proje çıktılarının yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmak amacıyla, Sağlık Bakanlığımız ve ilgili kurum ve kuruluşlar ile ayrıca paylaşılması destek alınması için çalışmalar yapılmaktadır.

Araştırma projemiz, TÜBİTAK tarafından 2014-2016 Tarihleri arasında 213S075 numaralı proje olarak desteklenmiştir.

Projemizi Destekleyen TÜBİTAK Sağlık Bilimleri Araştırma Destek Gurubu ve TÜBİTAK'ın bu proje için görevlendirdiği ve projemizin her aşamasında yol gösteren danışmanlarıma teşekkür ederim.

Projemizin yazılış döneminden beri her konuda destek ve danışmanlık veren danışmanım Prof. Dr. Sebahat GÖZÜM' ve Prof. Dr. Osman HAYRAN' a,

Projemizde araştırmacı olarak görev alan, Dr. Erdoğan TAŞ', Dr. Nurcan YALÇINDAĞ, Dr. Mehtap ALPAK 'a

Projemiz kapsamında bakım veren aile bireylerine yönelik hazırlanan web sayfasının içindeki eğitim videolarının hazırlanmasında destek olan; Prof. Dr. Sebahat GÖZÜM, Prof. Dr. Nevzat YALÇIN, Prof. Dr. Hasan Şenol ÇOŞKUN, Prof. Dr. Emine EFE, Prof. Dr. Fusun TORAMAN, Doç. Dr. Fatma CEBECİ, Doç. Dr. Hicran BEKTAŞ, Doç. Dr. Sema SEZGİN GÖKSU, Yrd. Doç. Dr. Fatma ARIKAN, Uzm. Dr. Arzu Didem YALÇIN, Uzm. Dr. Kasım GÖKTAŞ, Uzm. Dr. Banu BEKÖZ, Uzman Dr. Asım USLU, Uzm. Dr. Nuray AYPER ÖNGEN, Uzm. Dr Raif. Umut AYOĞLU, Uzm. Dr Çağrı GÜNAYDIN, Dt. Tijen ARIBAŞ, Dt. Mustafa ULUKAYA, Sosyal Hizmet Uzmanı Refik AKTEN, Sebahat BALCI ve Sibel ATABAY, Diyetisyen Selçuk YURTTAŞ ve Özen UYSAL, Fizyoterapist Sedat BAYRAK ve Buket ÇELİK, Sağlık Memuru Serkan BEŞEVLİ, Hemşire Zehra Esin GENCER, Hemşire Aysel TEKELİ, Hemşire Yasemin KONDAK, Hemşire Yeşim ÇEVİK, Hemşire Ferda ERDEM, Hemşire Keziban ÖZCAN'a teşekkür eder, proje çıktılarının ilimize, evde sağlık çalışanlarına, hastasına bakım veren aile bireylerine hayırlı olmasını dilerim.

Tüm kamuoyuna saygıyla duyurulur.

M.Sc Züleyha ÖĞÜR

Proje Yürütücüsü

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Antalya Eğitim Ve Araştırma Hastanesi